

Společná doporučení týkající se integrace peerů do systému zdravotní péče vycházející z výsledků analýz konkrétních zemí

Společná vize

Jsme přesvědčeni o tom, že je nutné nepodceňovat a patřičně využít potenciál lidí, kteří sami prošli procesem zotavení a rehabilitace. Nesmíme na ně pohlížet pouze jako na bývalé pacienty, ale také jako na lidi, kteří aktivně usilují o změnu sebe samých i lidí ve svém okolí.

Jejich zkušenosti, osobnosti a příběhy mohou během pomáhajících procesů v průběhu zotavení sehrát důležitou roli jakožto životní vzory a doplňovat tak práci profesionálních zaměstnanců.

Během společného procesu učení a společné práce jako jsou samostatná školení peerů a profesionálů či společná sekce se snažíme vytvořit pozitivní pracovní prostředí oproštěné od paternalismu, lhostejnosti i předsudků, podporovat zplnomocnění jednotlivců i celých organizací a posilovat psychickou odolnost pacientů.

Během naší práce se nám podařilo definovat společné postřehy a postupy, které se účastníkům projektu osvědčily v praxi.

Každý z nich byl inspirován příklady z praxe a propojen s osvědčenými postupy partnerských zemí.

Společná doporučení

1. Různorodost a individualita peerů jsou přínosem a musí být respektovány jak profesionály, tak jejich organizacemi.

Specifická odbornost a kompetence peerů vychází ze zkušeností a pramení z individuálních životních osudů a osobností peerů, což má za výsledek různorodý typ pracovních úkolů s různými úrovněmi zodpovědnosti/statusu peerů. Z tohoto důvodu je také nutný proces párování (matching) odehrávající se mezi peery a potřebami profesionálů/organizací.

Popis potenciálních úkolů určených peerům napomáhá v orientaci, komunikaci a při procesu párování.

Osvědčené postupy, praxe:

ZEMĚ: Francie

POPIS OSVĚDČENÉ PRAXE: koexistence různých peer modelů

JAK SE TENTO POSTUP OSVĚDČIL? Každý z těchto modelů odpovídá odlišným specifickým potřebám a vyžaduje různé úrovně školení a zapojení. Díky tomu mohou být peerové zapojeni na každé úrovni/ během každého kroku intervence.

ZEMĚ: Itálie, Lombardie

POPIS OSVĚDČENÉ PRAXE: Rozvoj různých typů peer podpory v Lombardii od roku 2000:

Autonomní, vzájemně si pomáhající skupiny; management spolupráce mezi peery a profesionály během aktivit Institutu duševního zdraví; zkušenost se spoluprací mezi uživateli a družstevními podniky (Clan/destino of Saronno, NèP and Global Sport Lario di Como); kurzy pro uživatele zaměřené na zvyšování povědomí k tématu peer podpory. První zkušenost s peer podporou proběhla v roce 2005 v rámci inovativních programů regionu Lombardie, kdy byl uživatel služeb představen jako ‚sociální facilitátor‘. Nyní se pro vykonavatele peer podpory používají různá označení a akronyma: sociální facilitátor, pracovník peer podpory, UFE.

V roce 2013 se některé organizace v Lombardii dohodly na používání označení ‚expert na peer podporu‘ (Expert in Peer Support (ESP)). Spolupráce s peery probíhá ve státních podnicích a soukromých organizacích (družstevní podniky, rodinné asociace/spolky) na regionální či národní úrovni.

JAK SE TENTO POSTUP OSVĚDČIL? Jedná se o postupný proces (zdola-nahoru) uznání různých typů zapojení peerů do pomáhajícího procesu.

2. Organizace a jejich zaměstnanci musí peerům pomáhat v dalším rozvoji.

Životní cíle peerů se liší stejně jako jejich motivace pracovat na pozici peera. Někteří z nich se chtějí společnosti odvděčit jako dobrovolníci, někteří využijí pozici peera jako mezistupeň při nastoupení/návratu do zaměstnání. Jiní chtějí dále pokračovat v odborném či akademickém vzdělávání v oblasti zdravotní péče. Organizace v těchto případech musí respektovat jejich rozhodnutí k osobním změnám a umožnit jim přístup k (dalšímu) vzdělávání a rozvoji.

Oficiální vzdělávací programy pomáhají peerům rozšířit znalosti, dovednosti a kompetence, díky čemuž mohou získat více sebevědomí, zodpovědnosti i vyšší plat jako peer pomocník a/nebo absolvovat formální profesní školení.

Osvědčené postupy, praxe:

ZEMĚ: Německo

POPIS OSVĚDČENÉ PRAXE: Vzdělávací program EX-IN (více informací na <https://ex-in.de/>).

JAK SE TENTO POSTUP OSVĚDČIL? Jedná se o standardizovaný vzdělávací program, který je v organizacích dobře známý a zaručuje kvalitu, kontinuitu a transparentnost. Je schválen a finančně podporován veřejnými orgány.

ZEMĚ: Česká republika

POPIS OSVĚDČENÉ PRAXE: V rámci systému poskytování sociálních služeb v České republice je možné zaměstnat peery na pozici ‚sociálního pracovníka‘. Aby mohl být peer takto zaměstnán, musí splnit podmínku kvalifikačního minima, které získá po dokončení kurzu s názvem „Kvalifikační kurz pro sociální pracovníky“.

JAK SE TENTO POSTUP OSVĚDČIL? Peerové tedy v současné době poskytují své služby na pozici ‚sociálních pracovníků‘ se speciálně upravenými popisy pracovní náplně v rámci systému sociálních služeb. Jako zaměstnanci dostávají za svou práci pravidelnou výplatu, přičemž organizace, které je zaměstnávají, mohou k jejich vyplácení využít dotací.

3. Znalosti a kvalifikace vycházející ze zkušeností peerů musí být oficiálně uznané platnými, aby byl peerům umožněn přístup k formálnímu odbornému a akademickému vzdělávání.

Vzdělávací instituce a poskytovatelé kvalifikačních školení potřebují najít vhodné metody, nástroje a postupy, díky kterým by mohli oficiálně uznat kvalifikaci vycházející ze zkušenosti peerů takovým způsobem, aby se tato forma kvalifikace dala začlenit do formálního systému kvalifikací.

Úspěšně dokončené školení pro peery může například odpovídat splnění předpokladů k zahájení odborných či akademických vzdělávacích programů nebo za něj peer může získat kredity v rámci formálních kvalifikačních/studijních programů.

Osvědčené postupy, praxe:

ZEMĚ: Francie

POPIS OSVĚDČENÉ PRAXE: Pařížská univerzita akceptuje kvalifikaci peerů vycházející z jejich zkušeností jakožto splnění požadavku k připuštění ke studiu na univerzitě v bakalářském programu „Peer mediátoři zdraví“ namísto běžně vyžadovaného osvědčení o ukončení sekundárního vzdělávání.

JAK SE TENTO POSTUP OSVĚDČIL? Uznání životní zkušenosti je alternativním způsobem, jak peerové mohou vystudovat univerzitní obor.

4. Integrace peerů do organizace vyžaduje vstřícný přístup a dobrou přípravu.

Stojí-li proti sobě na jedné straně tradiční systém zdravotní péče a eventuální předpojatost profesionálních pracovníků a na druhé straně různorodost peerů, stává se tak přirozeně spolupráce mezi peery a profesionály důležitou oblastí, ve které se všichni mají stále co učit. Podněty k integraci peerů se mohou velmi lišit – může jít o proces zdola-nahoru či shora-dolů. Abychom mohli integraci peerů usnadnit, je dobré před a na začátku procesu investovat do vhodné komunikace v organizaci a rozvinout organizační rámec peer podpory.

Osvědčené postupy, praxe:

ZEMĚ: Malta

POPIS OSVĚDČENÉ PRAXE: Proces stínování zaměstnanců ve všech odděleních organizace a možnost supervize.

JAK SE TENTO POSTUP OSVĚDČIL? Peery, kteří po dokončení rehabilitačního programu pro drogově závislé dokážou po dobu 3 let zůstat „čistí“ (bez relapsu) a kteří mají vhodné předpoklady, se organizace snaží přesvědčit k ucházení se o místo terapeutického facilitátora. Jakmile jsou zaměstnání, prochází procesem stínování jiných zaměstnanců a jsou individuálně (jeden na jednoho) školeni ve všech sektorech Charity Malta tak, aby byli obeznámeni s celkovou pracovní náplní organizace. Na začátku je také peerům poskytnut „úvodní balíček“ konzultací a supervize, které jim pomáhají během nástupu a při reflexi osobního pokroku v práci.

ZEMĚ: Evropský projekt HelpEx

POPIS OSVĚDČENÉ PRAXE: Učební plán projektu HelpEx

JAK SE TENTO POSTUP OSVĚDČIL? Učební plán projektu HelpEx je vytvořen za účelem přípravy a facilitace spolupráce mezi peer-pomocníky a profesionálními zaměstnanci.

5. Práce peerů vyžaduje uznání a ohodnocení.

Práce peerů má velkou hodnotu, a tudíž musí být organizací odměněna. Kromě finančního ohodnocení může být práce odměněna následujícími způsoby:

- Zajištěním přístupu k důležitým informacím a profesním rozvojem
- Umožněním navázání kontaktů mezi peery na regionální/národní/mezinárodní úrovni a s ostatními členy organizace
- Poskytnutím platformem, kde se peerové mohou vyjádřit – být slyšet i vidět
- Společnými oslavami

Osvědčené postupy, praxe:

ZEMĚ: Francie

POPIS OSVĚDČENÉ PRAXE: “Zdravotní demokracie” je součástí francouzských zákonů o zdravotní péči už od roku 2002.

JAK SE TENTO POSTUP OSVĚDČIL? Hlasy uživatelů služeb jsou během procesů rozhodování vyslyšeny a zohledněny díky asociativnímu systému reprezentace na politické úrovni.

Ministr zdravotnictví pravidelně uděluje ceny, aby jimi odměnil zapojení pacientů do zdravotní demokracie (toto ocenění získala např. asociace pacientů “Tomato social club“). Pro pacienty představuje cena důležité uznání – jejich práv a příležitostí být aktivním členem společnosti.

6. Integrace peerů do platového systému je prioritou, neboť by se spolupráce s peery měla v systému poskytování služeb a pomáhajících profesí stát standardem kvality.

Jelikož politikové a společnost vyžadují zapojení zkušených uživatelů služeb do jejich poskytování, nemohou očekávat, že tyto služby dostanou zadarmo. Ohodnocení znalostí peerů vycházejících ze zkušeností musí být zahrnuto do mzdových tabulek systému zdravotní péče. Během snah o prosazení tohoto návrhu pomáhá, pokud jsou peerové schopni prokázat, že úspěšně dokončili školení určené pro peery.

Osvědčené postupy, praxe:

ZEMĚ: Německo

POPIS OSVĚDČENÉ PRAXE: Podle pravidel pro financování z veřejných zdrojů na sub-regionální úrovni („Bezirktag“) týkajících se ambulantních služeb určených pro lidi s duševním onemocněním nebo se závislostí na návykových látkách mohou být „EX-IN peerové“ financováni až 16.040 € ročně včetně nepřímých nákladů. Díky těmto dotacím může být v organizaci obsazena jedna nebo dvě pozice peerů. Pravidla financování EX-IN peerů najdete zde: https://www.baybezirke.de/data/download/sozialpsychiatrische-dienste_musterrichtlinie_stand2020.pdf

ZEMĚ: Francie

POPIS OSVĚDČENÉ PRAXE: Krajský zdravotnický úřad v současné době zaštiťuje školení a platy peer-mediátorů zdraví.

JAK SE TENTO POSTUP OSVĚDČIL? Tímto způsobem je umožněna integrace peerů do platového systému.

Vyzýváme ke změně

Aby se v našem systému podpory a pomáhajících profesí mohla spolupráce peerů a profesionálů standardizovat, je nutné zdůraznit, že se finanční investice do rozvoje systému peer podpory veřejnému rozpočtu vskutku vyplatí.

Otevřeme společně dveře našich institucí zdravotní a sociální péče a zapojme naše sousedy!

Umožněme předávání zkušeností mezi pacienty, profesionály, občany a institucemi – a sice horizontálně!

Staňme se všichni “lidskými peery”!

Disclaimer:

Tento projekt je financován za podpory Evropské komise.

Tato publikace odráží pouze názory autora. Komise nemůže nést zodpovědnost za jakékoliv použití informací v ní obsažených.

